

1855.

31. maí.

23. Ópið brjef, sem lögleiðir á Íslandi, með nokkrum breytingum, lög 5. janúar 1851, um skyldu embættismanna til að sjá ekkjum sínum borgið með fjárstyrk eptir sinn dag¹.

Vjer Friðrik hinn Sjöundi, o. s. frv. gjörum kunnugt: Eptir að Vjer höfum meðtekið þegnlegt álitsskjal Vors trúa alþingis, um að gjöra gildandi á Íslandi með nokkrum breytingum lög 5. janúar 1851, um skyldu embættismanna til að sjá ekkjum sínum borgið með fjárstyrk eptir sinn dag, bjóðum Vjer og skipum fyrir á þessa leið:

1. gr. Sjerhver embættismaður, sem hefur embætti, eða biðlaun, og sem samkvæmt eptirlaunalögunum hefir rjett til eptirlauna, og ekki er fullt sjötugur að aldri, er skyldur til í hinni dönsku lífsfjár- og framfærslustofnun, sem ríkissjóðurinn ábyrgist, að sjá ekkju sinni borgið með fjestyk æfilangt, sem byrjar við dauða hans, og að minnsta kosti er $\frac{1}{5}$ hluti af þeim embættislaunum hans, sem koma til álita, þegar eptirlaun hans eru reiknuð út samkvæmt 4. gr. sömu laga, þó ekki meiri en 600 rd. árlega.

2. gr. Undanteknir eru embættismenn þeir:

1. sem eru fullt sextugir að aldri áður en þessi lög koma út og eru giptir;

2. sem áður en þessi lög koma út hafa þegar, samkvæmt skyldu sinni, sjeð ekkju sinni borgið með þeim hæstu eptirlaunum eða leigufje æfilangt, 400 rd., samkvæmt hingað til gildandi reglum, á meðan þeir ekki fá meiri embættislaun, því ef svo er, leggst skuldbindingin eptir þessu lagaboði á þá, að því leyti er launaviðbótina snertir;

3. sem sanna fyrir ríkisfjárstjórninni, að ekkjum þeirra sje á annan hátt sjeð borgið æfilangt með ekki minni árlegum tekjum, en fjárstyrkur sá er, sem ákveðinn er í 1. gr.

Loksins eru einnig prestar undan teknir, og skal um skyldu þeirra að sjá fyrir ekkjum sínum standa við það, sem nú er í lögum, þangað til sjerstakt lagaboð gjörir breytingu á því.

¹) sbr. Alþingistið. 1853, bls. 1036—1037; Alþingistið. 1855, Viðbætur bls. 82—84.

1855.

31. maí.

3. gr. Enginn prestur má gefa saman í hjónaband nokkurn embættismann, sem á rjett til eptirlauna, fyr en hann með vitnisburðarbrjefi frá hlutaðeigandi amtmanni hefur sannað, að hann sje undan þeginn þeirri skyldu, að sjá ekkju sinni borgið með fjárstyrk eptir sinn dag, eða að hann hafi sent amtmanni beiðni til ríkisfjárstjórnarinnar um að mega leggja í lífsábyrgðarsjóðinn. Ef út af þessu er brugðið varðar það 100 rd. sekt til fátækra á þeim stað.

4. gr. Ríkisfjárstjórnin skal gæta þess, að skyldur embættismanna til að sjá ekkjum sínum borgið verði uppfylltar eins og vera ber, og getur, ef á þarf að halda, krafizt þess af yfirboðara hvers eins, að honum sje þröngvað til þess með sekt.

5. gr. Tillögin til lífsfjár- og framfærslustofnunarinnar skulu greidd einu ári fyrir fram, og skal draga þau bæði af embættislaunum og af biðlaunum eða eptirlaunum hlutaðeiganda.

6. gr. Þegar tillögunum verður ekki haldið inni á þenna hátt, og þau eru ekki greidd á gjalddaga, skal ríkisfjárstjórninni heimilt að borga þau fyrir fram úr ríkissjóðnum, sem aptur á móti á rjett á að fá peninga sína endurgoldna með lögtaki, samkvæmt tilskipun dags. 2. júním. 1830, þó skal greiða hina almennu borgun til fógetans. Ef hlutaðeigandi deyr, áður en endurgjald næst, skal halda eptir framfærslufje því, sem ekkjunni hefur verið ætlað, þangað til fje það, sem þannig hefur verið borgað fyrir fram, er endurgoldið.

7. gr. Verði þeirri aðferð, sem um er getið í 6. gr., einhverra orsaka vegna ekki við komið, eða ef einhver embættismaður fær lausn eptirlauna- og biðlaunalaust, áður en hann hefur lokið því, sem hann á að greiða til lífsfjár- og framfærslustofnunarinnar, þá skal, ef vanrækt er að greiða tillögin, þegar svo stendur á, gilda hið sama sem um þá, er sjálfráðir eru hluttakendur í stofnuninni.

8. gr. Lífsfjár- og framfærslustofnunin er skyld að taka við hverjum embættismanni, sem hluttakara fyrir það framfærslufje, sem hann á að sjá ekkju sinni borgið með eptir 1. gr., gegn því, að hann útvegar sjer lögboðinn læknisvitnisburð, að lífi hans sje engin bráð hætta búin.

1855.

31. maí.

9. gr. Ef maðurinn hefur fengið skilnaðar dóm við konu sína, er hann eptirleiðis laus við þá skyldu, að sjá konu þeirri borgið sem ekkju, er hann hefur skilið við, og á hann rjett á að ganga úr lífsfjár- og framfærslustofnuninni, samkvæmt reglum þeim, sem gilda um sjálfráða hluttakendur.

Þegar hjón skilja eptir samkomulagi, er það undir því samkomulagi komið, að hve miklu leyti maðurinn er laus við þessa skuldbindingu. Ef slíkt er ekki berlega til tekið, viðhelzt skuldbindingin, að svo miklu leyti, sem embættistekjur þær snertir, sem maðurinn hafði þegar skilnaðurinn varð.

10. gr. Þegar sá maður, sem sjeð hefur ekkju sinni fyrir framfærslufje gegn æfilöngu tillagi, fær síðar lausn frá embætti með eptirlaunum, á hann rjett á að fá gjald það, er hann er skuldbundinn til að greiða eptir þessu lagaboði, minnkað að tiltölu við eptirlaunin, og eptir því skal reikna framfærslufjeð.

Eptir þessu eiga allir hlutaðeigendur sjer að hegða.

Samhljóða hinum danska texta, vitnar

Oddg. Stephensen.

Ástæður fyrir þessu opna brjefi.

Fjárstjórninni þókti það augljóst eins og alþingi, að einstakar ákvarðanir í lögunum 5. janúar 1851, um skyldu embættis- manna að sjá ekkjum sínum borgið með fjárstyrk eptir sinn dag, ættu ekki við ásigkomulag Íslands¹. Þó virtist henni breyt- ingar einungis við þurfa í þriðju grein, þar sem til er tekið hvers gæta skuli áður en embættismaður, sem hefur rjett til eptirlauna, er gefinn saman í hjónaband. Því þar sem skipað er svo fyrir í þessari grein, að presturinn skuli heimta vitnisburð- arbrjef frá fjárstjórninni, um það, að hann hafi sjeð ekkju sinni borgið með fjárstyrk, þá leiðir það af sjálfu sjer, að, ef að þessi ákvörðun væri gjörð gildandi óbreytt á Íslandi, næðist tilgangur- inn alls ekki, heldur yrði hún ónaðsynleg og heimildarlaus tálmun

1) sbr. Ástæður fyrir opnu brjefi 31. maí 1855, er lögleiðir á Íslandi lög 30. júní 1850 um ávisanir embættislauna, o. s. frv.

1855. á hjónabandi. Eins og alþingið hafði því stungið upp á, að í
31. maí. stað orðanna „vitnisburðarbrjef frá fjárstjórninni“ yrði sett „vitn-
isburðarbrjef fra hlutaðeiganda amtmanni“, og í stað orðanna
„gegnt skyldu sinni að sjá ekkju sinni borgið með fjárstyrk eptir
sinn dag“ yrði sett „sent amtmanni beiðni til ríkisfjárstjórnarinnar
um að mega leggja í lífsábyrgðarsjóðinn“, eins mælti fjárstjórnin
líka með því, að lagaboð þetta yrði lögleitt með þessum breytingum.

31. maí. **24. Tilskipun, sem lögleiðir á Íslandi lög 5. janúar 1851,
um eptirlaun¹.**

Vjer Friðrik hinn Sjöundi o. s. frv. Gjörum kunn-
ugt: Eptir að Vjer höfum meðtekið þegnlegt álitsskjal Vors
trúa alþingis, um að gjöra gildandi á Íslandi lög 5. janúar 1851,
um eptirlaun, bjóðum Vjer og skipum fyrir á þessa leið:

1. gr. Sjerhver sá, er konungur hefur gjört að embættis-
manni og launað er af sjóði ríkisins, á rjett á að fá eptirlaun
eptir lagaboði þessu, þegar honum er veitt lausn frá embætti
fyrir aldurs sakir eða heilsulasleika, eða annara orsaka vegna,
sem honum er ósjálfrátt.

Með lagaboði skal ákveða, hverja embættismenn konungur
setur, en þangað til slíkt lagaboð er gjört, verður það eptir sömu
reglum og hingað til, þó þannig, að þau embætti, sem samkvæmt
reglum þeim, sem hingað til hafa gilt, hafa ekki veitt rjett til
eptirlauna, skulu heldur ekki gjöra það eptir þessu lagaboði,
eins og að hinu leytinu sjerhver sá, sem, þegar þetta lagaboð
kemur út, er í því líku embætti, að hann eptir þeim hingað til
gildandi reglum hefur getað vænzt eptirlauna, en embættið nú
eptir þessu lagaboði veitir ekki rjett til eptirlauna, skal eiga
heimting á eptirlaunum fyrir sjálfan sig.

Hinn sama rjett til eptirlauna eiga þeir embættismenn, sem
hafa embætti við ríkisþingið, eða við stofnanir þær, hverra tekjur
og gjöld eru ákveðin í ríkisfjárlögunum.

Þó einhver sje settur embættismaður um hríð, hefur hann
ekki rjett til eptirlauna.

1) sbr. Alþingist. 1853, bls. 1036; Alþingist. 1855, Viðbætur, bls. 85—89.